

Zitierhinweis

Pánek, Jaroslav: review of: Kateřina Cichrová, Vlámské tapiserie na zámcích Hluboká a Český Krumlov, České Budějovice: Národní památkový ústav, 2014, in: Český časopis historický, 2015, 3, p. 890-891, DOI: 10.15463/rec.1189741426

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

katedrále. Tento fakt byl patrně ovlivněn osobní nevraživostí nového panovníka Matyáše II. vůči zesnulému i jeho finančními důvody. Soudobí pozorovatelé i zahraniční diplomaté neskrývali ve svých zprávách rozpaky a zklamání z Matyášova přístupu k pohřbu svého bratra a někteří neváhali označit pražský smuteční akt za „mizerný“.

Využití metod historické antropologie umožnilo autorům připravit zajímavé, fundované a podnětné dílo, které nahlíží na „poslední věci“ Rudolfa II. novým a velmi neotřelým způsobem. Přesto však do zpracování pronikly ojedinělé věcné chyby či interpretační nepřesnosti. První je opakované nepřesné označení heraldické figury v říšském znaku jako „dvouhlavé orlice“ (např. s. 39, 49, 81). Česká heraldická terminologie, používá pro tuto figuru výraz „orel“, kdežto „orlice“ je jednohlavá. Další problémovou pasáží je interpretace symboliky výzdoby víka cínové rakve Rudolfa II. (s. 81-82). Na reliéfu víka, kde je zobrazen ukřižovaný Kristus, spatřují autoři pod křížem stát kromě Panny Marie též postavu sv. Jana Křtitele. Obvykle však křesťanská ikonografie staví na toto místo nikoliv Jana Křtitele, ale sv. Jana Evangelistu. To on, a nikoliv Jan Křtitel, jak vyplývá z textu knihy, je též autorem novozákonní knihy Zjevení sv. Jana. Interpretačně přehnané se rovněž jeví spojování postav šesti andělů a čtyř kruhů s apokalyptickou vizí posledního soudu nad světem. Usmívající se baculatí andělci (byť se opírají o symboly „posledních věcí člověka“) rozhodně nevpadají jako deklarovaní poslové zkázy a čtyři kruhy mohou mít zcela prozaické vysvětlení jako držadla víka. Tyto drobné vady v knize však nesnižují její celkovou vysokou kvalitu.

Tomáš Černušák

Kateřina CICHROVÁ

Vlámské tapiserie na zámcích Hluboká a Český Krumlov

České Budějovice,

Národní památkový ústav 2014, 287 s.,

ISBN 978-80-87890-02-8.

Badatelská a publikační činnost česko-budějovického pracoviště Národního památkového ústavu překvapuje nejen svým rozsahem, ale i kvalitou; pečlivé zpracování zaujme už na první pohled vysokou výtvarnou a polygrafickou úrovní knih, vydávaných ve velké sérii *Monumenta* a v malé řadě *Miscellanea*. Dlouhodobou snahou této vědecko-výzkumné instituce je soustavné zpracování památkového bohatství Jihočeského kraje, Plzeňského kraje a Kraje Vysočina, a jeho přiblížení v monografiích analytického a katalogového charakteru. Charakteristickým rysem těchto monografií je soustavné zveřejňování kompletní ikonografické dokumentace k tematicky přesně vymezeným souborům památek.

Po objeveném zpřístupnění velmi rozsáhlého souboru obrazů a mapových vyobrazení zlatokorunského kláštera z 18. století, spjatých s osobností posledního cisterciáckého opata Bohumíra Bylanského (Šárka BELŠÍKOVÁ – Martin GAŽI – Jarmila HANSOVÁ, *Opat Bylanský a obrazy zlatokorunské školy. Osvícenství zdola v okrsku světa*, České Budějovice 2013, 287 s.), a dokumentárně cenných vedut, jež vznikly pod schwarzenberským patronátem na přelomu 18. a 19. století (Mája HAVLOVÁ, *Krajinář Ferdinand Runk /1764–1834/*, České Budějovice 2014, 159 s.), vyšlo dílo věnované schwarzenberské sbírce tapiserií. Se znalostí rozsáhlé evropské literatury podala autorka úvodem přehledný výklad o dějinách a technologii výroby nástěnných koberců

čili „mobilních fresek severu“ od starověku do 18. století. Naprostou většinu knihy ovšem věnovala historii schwarzenberské sbírky a interpretaci jejích součástí.

Sbírka začala vznikat v době působení Adama ze Schwarzenbergu v Braniborsku a za třicetileté války měla dramatický osud; podstatně ji rozhojnil Jan Adolf I. nákupy v Bruselu v letech 1647–1656. Jako hofmistr a blízký osobní přítel Leopolda Vilema Habsburského získal arcivévodovým odkazem značnou část jeho sbírky tapisérií, které uměnímilovný Habsburk shromáždil během svého místodržitelského působení ve Španělském Nizozemí. Doplnkové nákupy trvaly až do roku 1712, čímž vznikl největší zámecký soubor gobelínů v českých zemích. Sama jeho historie, kterou Cichrová zrekonstruovala na základě dobových inventářů a korespondence, tvoří zajímavou epizodu střeoevropských kulturních dějin. Pojí se k ní i závěrečné pojednání o „druhém životě“ sbírky v 19. a 20. století, stejně jako výklad o restaurování těchto vzácných památek.

Autorka knihy podrobně pojednala o jednotlivých skupinách tapisérií s tematikou heraldickou, krajinnou, symbolickou (série nazvaná Přísloví), zvířecí a loveckou, ale také antickou (Aeneas a Dido, Kleopatra, Decius Mus, Příhody Tělemachovy) a starozákonní (Judita a Holofernes). Kromě technického i uměleckého provedení a historie jednotlivých sérií pojednala Cichrová rovněž o uplatnění motivů v renesanční a barokní tapiserii. Tam zároveň naznačila, jaké tematické a ideové podněty působily prostřednictvím těchto výtvorů na šlechtu v českých zemích raného novověku.

Interpretaci doplňují desítky dokonalých reprodukcí s vyobrazením celku i detailů tapisérií. Vznikla tak kniha, která vypovídá

primárně o vysoké kultuře jižního Nizozemí (v rozpětí mezi Rubensem, Jordaensem a dalšími tvůrci předloh, vlámskými uměleckými řemeslníky a bruselskou administrativou, která posuzovala kvalitu a hodnotu tapisérií před jejich prodejem) a sekundárně o recepci těchto děl a podnětů ve střední Evropě. Takový přístup k poznání kulturního transferu v době baroka se jeví jako užitečný a podnětný.

Jaroslav Pánek

Matthias NOLLER (ed.)

David Cranz: *Historie der Böhmischen Emigration. Eine historisch-kritische Edition*

(= Jabloniana. Quellen und Forschungen zur europäischen Kulturgeschichte der Frühen Neuzeit, Band 4)

Wiesbaden, Harrassowitz Verlag 2013,

XLV s. předmluvy, 285 s. edice,

ISBN 978-3-447-10027-4.

Dějiny nekatolického náboženského exilu z českých zemí v 18. století byly v posledních dvou desetiletích doménou Edity Štěrňkové, která vedle důkladných a materiálově bohatých studií edičně zpřístupnila řadu egodokumentů a jiných pramenů, pocházejících od českých a moravských exulantů. Soubor nově vydaných dobových textů, souvisejících s prostředím exilu, nyní rozšířila dizertační práce mladého německého historika Matthiase Nollera. Předmětem jeho zájmu bylo historiografické dílo Davida Cranze († 1777), teologa, církevního historika a mezi lety 1766–1769 duchovního správce a kazatele sboru obnovené Jednoty bratrské (Herrnhuter Brüdergemeine) v Rixdorfu u Berlína. Jedním z důvodů Cranzeva poměrně krátkého angažmá byla jazyko-